

славі для здійснення останнього суду і започаткування Царства Месії. Стрижнем Х. є ідея, згідно з якою Ісус Христос — Боголюдина, тобто істинний Бог і досконала людина, особистість, яка поєднує в собі божеств. і людську природу. Х. — вчення, що походить від св. апостолів і вважається одним з найдавніших у християнстві. З серед. 2 ст. воно увійшло до новозавітної догматики. У своїх тепер. формах Х. розвивається від 7—8 ст.

П

— Ц —

Цадик (давньоєвр. — *святий, праведний*) — глава громади в хасидизмі. Згідно з уявленнями хасидів Ц. безпосередньо спілкується з Богом і допомагає осягнути його велич простим хасидам. На поч. 18 ст. Ц. самі роз'їжджали по громадах своїх прихильників, пізніше їхні осідки стали місцем паломництва віруючих, центрами життєдіяльності хасидських громад, реліг. містич. творчості. Нині існують численні династії Ц. — Тверських, Сквирських, Садгорських та ін.

ЄВ

Царство Боже в християнстві — реліг. образ та богослов. поняття, зокрема у бібл. традиції, що охоплює ряд визначень сакральної реальності — світу, безпосередньо керованого Богом, наділеного максимальною досконалістю, який є взірцем для духовного зростання віруючих та для вдосконалення сусп. життя, а також метою та кінцевим пунктом істор. розвитку людства. У Старому Завіті образ Ц.Б. мислиться за аналогією традиц. земній монархії, подовженої на «всі віки» та «всі роди» (1 Хр 28.5; Пс 145.13). У новозавіт. трактуванні це поняття збагачується, насамперед, моральними, есхатологічними та сотеріологічними визначеннями. Ц.Б. зображено як очікуваний ідеальний стан світу, час якого наближається (Мт 6.10; Мк 1.15) і який настане після останнього суду над неправедними (1 Кор 15.24—25). Водночас Ц.Б. є ідеальним духовним станом, внутр. виміром моральності: «правди» (Мт 6.33), духовної чистоти (Мт 12.28); розуму (Мк 12.34); «праведності, миру і радості у

Дусі Святим» (Рим 14.17). Досягти цього стану зможуть лише праведні, ті, хто любить Бога (1 Кор 6.9—10; Як 2.5). Прихід до Ц.Б. означає і перетворення світу, і перетворення людини, освячення її Св. Духом, «народження згори» (Ів 3.5). Це і є справжнім спасінням (Мт 19.24—25; Мк 9.47). Цікаво трансформується образ Ц.Б. у зв'язку із змінами у христ. топології. Поряд із традиц. образом «входження» до Ц.Б. як переходу з світу «історичного» до «вічності» народжується образ «Царства Небесного», очевидно, як продукт граничної моралізації просторової опозиції «верховних». Цей образ, що його зустрічаємо у Євангелії від Матфея (приповіді Христа), розкриває «таємний» сакрального світу віруючим. Зокрема, образ «гірничного зерна», яке виростає «більше над усі зілья» (Мт 13.31—32; Мк 4.31), яскраво ілюструє есхатологічні сподівання християн. З вірою у божественність Христа та його місію пов'язані також визначення Ц.Б. як «Царства Христового» (Мт 20.21; Лк 22.2—30; Ів 18.36; Кол 1.13).

ГС

Царство Небесне — одне з поширених найменувань комплексу реліг. уявлень про ідеальний світ та найдосконаліший духовний стан. У бібл. традиції зустрічається в Євангелії від Матвія. Образ Ц.Н. за ознаками в цілому не відрізняється від більш поширеного образу «Царства Божого» (порівн., напр., приповіді Христа про Ц.Н. у Матфея та приповіді про «Царство Боже» у Марка). Однак своєрідність образу Ц.Н. виявляється через еволюцію христ. картини світу, зокрема, через моральне та соціальне витлумачення просторових опозицій («верх», «небо» як сакральний центр, осередок божеств. досконалості). Див. Царство Боже.

ГС

Цвінгліанство — протест. вчення, засноване швейцарським реформатором Цвінглі у 1522. Являє собою христ. центрич. паулінізм, тобто викладене в Посланнях Павла вчення про спокуту Христом первородного гріха і дароване божеств. благодаттю спасіння людини через віру. Маючи багато подібного з лютеранством, Ц. все ж формувалося самостійно і має ряд істот-